Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (četvrto vijeće)

9. studenoga 2023.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Zajednička politika azila i supsidijarne zaštite – Direktiva 2011/95/EU – Članak 15. – Uvjeti za odobrenje supsidijarne zaštite – Uzimanje u obzir elemenata koji se odnose na individualni položaj i osobne okolnosti podnositelja zahtjeva te na opću situaciju u zemlji podrijetla – Humanitarno stanje”

U predmetu C-125/22,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio rechtbank Den Haag, zittingsplaats 's-Hertogenbosch (Sud u Haagu, stalna služba u ’s Hertogenboschu, Nizozemska), odlukom od 22. veljače 2022., koju je Sud zaprimio 22. veljače 2022., u postupku

X,

Y,

njihovo šestero maloljetne djece

protiv

Staatssecretarisa van Justitie en Veiligheid,

SUD (četvrto vijeće),

u sastavu: C. Lycourgos, predsjednik vijeća, O. Spineanu-Matei, J.-C. Bonichot, S. Rodin i L. S. Rossi (izvjestiteljica), suci,

nezavisni odvjetnik: P. Pikamäe,

tajnik: A. Lamote, administratorica,

uzimajući u obzir pisani dio postupka i nakon rasprave održane 23. ožujka 2023.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

– za osobe Y i X i njihovo 6 maloljetne djece, S. Rafi, P. J. Schüller i J. W. J. van den Broek, *advocaten*,

* Jezik postupka: nizozemski

– za nizozemsku vladu, M. K. Bulterman, H. S. Gijzen, A. Hanje i J. M. Hoogveld, u svojstvu agenata,

– za belgijsku vladu, M. Jacobs i M. Van Regemorter, u svojstvu agenata,

– za njemačku vladu, J. Möller i A. Hoesch, u svojstvu agenata,

– za francusku vladu, R. Bénard, A.-L. Desjonquères i J. Illouz, u svojstvu agenata,

– za Europsku komisiju, A. Azéma i F. Wilman, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 8. lipnja 2023.,

donosi slijedeću

Presudu

1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 15. Direktive 2011/95/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 13. prosinca 2011. o standardima za kvalifikaciju državljana trećih zemalja ili osoba bez državljanstva za ostvarivanje međunarodne zaštite, za jedinstveni [status] izbjeglica ili osoba koje ispunjavaju uvjete za supsidijarnu zaštitu te sadržaj odobrene zaštite (SL 2011., L 337, str. 9.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 13., str. 248. i ispravak SL 2020., L 76, str. 37.).

2 Taj je zahtjev upućen u okviru spora između osoba X i Y te njihovo 6 maloljetne djece, koji su svi libijski državljani i Staatssecretarisa van Justitie en Veiligheid (državni tajnik za pravosuđe i sigurnost, Nizozemska) (u daljnjem tekstu: državni tajnik) u pogledu odluke tog tijela o odbijanju njihovih zahtjeva za međunarodnu zaštitu.

Pravni okvir

Pravo Unije

3 Uvodnim izjavama 12., 16. i 34. Direktive 2011/95 navodi se:

„(12) Glavni je cilj ove Direktive, s jedne strane, osigurati da države članice primjenjuju zajedničke kriterije za utvrđivanje osoba kojima je zaista potrebna međunarodna zaštita i, s druge strane, osigurati da minimalna razina pogodnosti bude dostupna tim osobama u svim državama članicama.

[…]

(16) Ovom se Direktivom poštuju temeljna prava i načela koja su posebno priznata Poveljom o temeljnim pravima Europske unije [u daljnjem tekstu: Povelja]. Ovom se Direktivom posebno nastoji osigurati puno poštovanje ljudskog dostojanstva i prava na azil tražitelja azila i članova njihovih obitelji u pratnji te promicati primjenu članaka 1., 7., 11., 14., 15., 16., 18., 21., 24., 34. i 35. te Povelje pa se, stoga, treba provoditi na odgovarajući način.

[…]

(34) Potrebno je uvesti zajedničke kriterije na temelju kojih će se tražiteljima međunarodne zaštite priznavati da ispunjavaju uvjete za dobivanje supsidijarne zaštite. Ti bi kriteriji trebali biti utvrđeni na temelju obveza koje proizlaze iz međunarodnih pravnih akata o ljudskim pravima i na temelju postojeće prakse u državama članicama."

4 Člankom 2. te direktive, naslovljenim „Definicije", predviđa se:

„Za potrebe ove Direktive primjenjuju se sljedeće definicije:

(a) ‚međunarodna zaštita' znači status izbjeglice i status supsidijarne zaštite kako su definirani u točkama (e) i (g);

(b) ‚korisnik međunarodne zaštite' znači osoba kojoj je odobren status izbjeglice ili status supsidijarne zaštite kako su definirani u točkama (e) i (g);

[…]

(f) ‚osoba koja ispunjava uvjete za supsidijarnu zaštitu' znači državljanin treće zemlje ili osoba bez državljanstva koja ne ispunjava uvjete za dobivanje statusa izbjeglice ali za koju se opravdano vjeruje da bi se dotična osoba, ako bi se vratila u svoju državu porijekla ili, ako se radi o osobi bez državljanstva, u državu prethodnog uobičajenog boravišta, bila izložena trpljenju ozbiljne nepravde kako je definirano člankom 15., i na koju se ne primjenjuje članak 17. stavci 1. i 2., te koja nije u mogućnosti ili, zbog takve opasnosti, ne želi staviti se pod zaštitu te države;

(g) ‚status supsidijarne zaštite' znači priznavanje, od strane države članice, državljanina treće zemlje ili osobe bez državljanstva kao osobe koja ispunjava uvjete za supsidijarnu zaštitu;

(h) ‚zahtjev za međunarodnu zaštitu' znači zahtjev za zaštitu koji državi članici podnosi državljanin treće zemlje ili osoba bez državljanstva, a može se shvatiti kao traženje statusa izbjeglice ili supsidijarne zaštite, pri čemu podnositelj zahtjeva ne traži izrijekom drugu vrstu zaštite koja je izvan djelokruga ove Direktive, a koja se može zasebno tražiti;

(i) ‚podnositelj zahtjeva' znači državljanin treće zemlje ili osoba bez državljanstva koja je podnijela zahtjev za međunarodnu zaštitu u pogledu kojeg još nije donesena konačna odluka;

[…]"

5 Člankom 4. navedene direktive, naslovljenim „Procjena činjenica i okolnosti", koji se nalazi u njezinu poglavlju II. o „[p]rocjeni zahtjeva za međunarodnu zaštitu", određuje se:

„1. Države članice mogu utvrditi kao obvezu podnositelja zahtjeva da čim prije dostavi sve potrebne elemente kojima će potkrijepiti svoj zahtjev za međunarodnu zaštitu. Dužnost je države članice da u suradnji s podnositeljem zahtjeva procijeni odgovarajuće elemente zahtjeva.

[…]

3. Zahtjevi za međunarodnu zaštitu procjenjuju se pojedinačno, pri čemu se uzima u obzir sljedeće:

(a) sve odgovarajuće činjenice koje se odnose na zemlju podrijetla u vrijeme donošenja odluke o zahtjevu

(b) odgovarajuće izjave i dokumentaciju koje je dostavio podnositelj zahtjeva uključujući informacije o tome je li podnositelj zahtjeva bio ili bi mogao biti izložen proganjanju ili ozbiljnoj nepravdi;

(c) položaj i osobne okolnosti podnositelja zahtjeva, uključujući čimbenike kao što su podrijetlo, spol i dob, kako bi se procijenilo bi li se, s obzirom na osobne okolnosti podnositelja zahtjeva, postupci kojima je podnositelj zahtjeva bio izložen ili bi mogao biti izložen mogli smatrati proganjanjem ili ozbiljnom nepravdom;

[…]

4. Činjenica da je podnositelj zahtjeva već bio izložen proganjanju ili ozbiljnoj nepravdi ili izravnim prijetnjama takvim proganjanjem ili nepravdom, predstavlja ozbiljnu naznaku za njegov osnovani strah od proganjanja ili od trpljenja ozbiljne nepravde, [osim] ako ne postoje ozbiljni razlozi za vjerovanje da se takvo proganjanje ili ozbiljna nepravda neće ponoviti.

5. Ako država članica primjenjuje načelo prema kojemu je dužnost podnositelja zahtjeva potkrijepiti dokazima zahtjev za međunarodnu zaštitu i ako neke izjave podnositelja zahtjeva nisu potkrijepljene dokumentacijom ili drugim dokazima, tim izjavama ne treba potvrda ako su ispunjeni sljedeći uvjeti:

(a) podnositelj zahtjeva je učinio iskreni napor da svoj zahtjev potkrijepi dokazima;

(b) podneseni su svi odgovarajući elementi kojima raspolaže podnositelj zahtjeva i dana su zadovoljavajuća objašnjenja u pogledu manjka drugih odgovarajućih elemenata;

(c) utvrdilo se da su izjave podnositelja zahtjeva dosljedne i prihvatljive te da ne proturječe dostupnim posebnim i općim informacijama relevantnima za njegov slučaj;

(d) podnositelj zahtjeva je zatražio međunarodnu zaštitu što je prije mogao, osim ako podnositelj zahtjeva može predočiti opravdane razloge zašto to nije učinio; i

(e) utvrđena je opća vjerodostojnost podnositelja zahtjeva.”

6 Člankom 8. stavkom 2. iste direktive, naslovljenim „Zaštita unutar države”, propisuje se:

„Kada ispituju postoje li za podnositelja zahtjeva osnovani razlozi za strah od proganjanja ili stvarna opasnost od ozbiljne nepravde, ili ima li podnositelj zahtjeva pristup zaštiti od proganjanja ili ozbiljne nepravde u nekom dijelu zemlje podrijetla u skladu sa stavkom 1., države članice pri donošenju odluke o zahtjevu uzimaju u obzir opće okolnosti koje prevladavaju u tom dijelu zemlje i osobne okolnosti podnositelja zahtjeva u skladu s člankom 4. S tim ciljem treba osigurati da se od odgovarajućih izvora, kao što su visoki povjerenik za izbjeglice Ujedinjenih naroda i Europski potporni ured za azil, dobivaju točne i najnovije informacije.”

7 U skladu s člankom 15. Direktive 2011/95, naslovljenim „Ozbiljna nepravda”, koji se nalazi u njezinu poglavlju V. o „[uvjetima] za odobrenje supsidijarne zaštite”:

„Ozbiljnom se nepravdom smatraju:

(a) smrtna kazna ili smaknuće; ili

(b) mučenje ili nečovječno ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje podnositelja zahtjeva u zemlji podrijetla; ili

(c) ozbiljna i individualna prijetnja životu ili osobi civila zbog općeg nasilja u situacijama međunarodnog ili unutarnjeg oružanog sukoba.”

8 U članku 18. te direktive, naslovljenom „Odobravanje statusa supsidijarne zaštite”, navodi se:

„Države članice odobravaju supsidijarnu zaštitu državljaninu treće zemlje ili osobi bez državljanstva koja ispunjava uvjete za dobivanje supsidijarne zaštite u skladu s poglavljima II. i V.”

Nizozemsko pravo

9 Članak 29. Vreemdelingenweta 2000 (Zakon o strancima iz 2000.) od 23. studenoga 2000. (Stb. 2000., br. 495), u verziji koja se primjenjuje u glavnom postupku, u stavku 1. određuje:

„1. Dozvola privremenog boravka […] može se odobriti stranom državljaninu koji:

(a) ima status izbjeglice; ili

(b) u dovoljnoj mjeri dokaže da postoje valjani razlozi da se pretpostavi da će u slučaju protjerivanja biti izložen stvarnoj opasnosti od ozbiljne nepravde, a to su:
1°. smrtna kazna ili smaknuće;
2°. mučenje, nečovječno ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje; ili
3°. ozbiljna i individualna prijetnja životu ili osobi civila zbog općeg nasilja u situacijama međunarodnog ili unutarnjeg oružanog sukoba.”

Glavni postupak i prethodna pitanja

10 Osobe X i Y, bračni drugovi libijskog državljanstva, podnijele su 28. siječnja 2018., uključujući u ime svoje šestero maloljetne djece, zahtjeve za međunarodnu zaštitu državnom tajniku, pri čemu su tvrdile da bi, u slučaju da budu vraćene u Libiju, bile izložene stvarnoj opasnosti od „ozbiljne nepravde” u smislu članka 15. točke (b) i/ili točke (c) Direktive 2011/95.

11 U potporu svojim zahtjevima za međunarodnu zaštitu, osobe X i Y navele su činjenice koje se odnose, kako na njihove osobne okolnosti, tako i na opću situaciju njihove zemlje podrijetla, osobito na opću razinu nasilja u Libiji i na humanitarno stanje koje proizlazi iz toga.

12 Konkretno, osoba X izjavila je da je radila u Tripoliju (Libija) od 2012. do lipnja 2017. kao tjelesni čuvar visokih političkih dužnosnika, među ostalim i dvaju premijera, jednog zamjenika premijera i nekoliko ministara. Tvrdi da je na nju pucano izvan radnog vremena, tijekom čega je pogođena u glavu, a krhotina metka završila je u njezinu lijevom obrazu te joj se, zatim, prijetilo smrću putem

telefonskih razgovora, prvi put nakon otprilike pet mjeseci i drugi put između jedne i dvije godine nakon što je na nju pucano. Osoba X sumnjala je na osobe odgovorne za te radnje, ali to nije mogla dokazati. Osim toga, osoba X pozvala se na činjenicu da ju je brat obavijestio o tome da se paravojne skupine pokušavaju domoći zemljišta koje je ta osoba naslijedila od svojeg oca i da su prijetile da će ubiti svakoga tko se tomu protivi. Naposljetku, osoba X izjavila je da je njezin odlazak iz Libije uzrokovan i teškim životnim uvjetima u Tripoliju, uključujući nedostatak goriva, pitke vode i električne energije. S druge strane, osoba Y temeljila je svoj zahtjev za međunarodnu zaštitu na strahu koji proizlazi iz osobnog iskustva osobe X, kao i iz opće situacije nesigurnosti u Libiji, zbog koje je razvila i zdravstvene probleme.

13 Državni tajnik zasebnim je odlukama od 24. prosinca 2020. kao neosnovane odbio zahtjeve za međunarodnu zaštitu koje su podnijele osobe X i Y. S jedne strane, smatrao je da podnositelji zahtjeva nisu mogli strahovati od ozbiljne nepravde u smislu članka 15. točke (b) Direktive 2011/95. Naime, smatrao je da dvije navodne prijetnje nisu bile vjerodostojne i da osoba X nije dokazala da je pucnjava kojoj je bila izložena bila izričito usmjerena protiv nje, niti da je postojala poveznica između tog nasilja i njezina zanimanja tjelesnog čuvara visokih političkih dužnosnika. S druge strane, državni tajnik smatrao je da je na njemu da utvrdi rizične skupine i odredi postoji li opasna situacija poput one predviđene u članku 15. točki (c) te direktive. Međutim, smatrajući da nije potrebno ocijeniti opću sigurnosnu situaciju u Libiji, zaključio je da ni tužitelji nisu mogli strahovati od ozbiljne nepravde u smislu te druge odredbe.

14 Osobe X i Y podnijele su tužbe protiv tih odluka rechtbanku Den Haag, zittingsplaats's-Hertogenbosch (Sud u Haagu, stalna služba u 's Hertogenboschu, Nizozemska).

15 Prije svega, taj sud naglašava da su zahtjevi za međunarodnu zaštitu o kojima je riječ u glavnom postupku potkrijepljeni, kako individualnim i osobnim okolnostima tužitelja, tako i upućivanjem na opću situaciju nasilja i humanitarno stanje koji proizlaze iz tog nasilja u zemlji podrijetla. Međutim, napominje da takvi elementi, razmatrani odvojeno, ne dosežu stupanj individualizacije ozbiljne nepravde i stupanj težine općeg nasilja koji je potreban za ostvarivanje supsidijarne zaštite koja se dodjeljuje člankom 15. točkom (b), odnosno člankom 15. točkom (c) Direktive 2011/95.

16 Prema mišljenju navedenog suda, stoga se postavlja pitanje treba li članak 15. te direktive tumačiti na način da oblike ozbiljnih nepravdi iz tog članka 15. treba ocjenjivati strogo odvojeno, posljedica čega je da su djela i okolnosti koje navodi podnositelj zahtjeva relevantni samo kako bi se potkrijepio strah od jedne od tih ozbiljnih nepravdi ili, naprotiv, da valja provesti cjelovitu i zajedničku ocjenu svih odgovarajućih elemenata koji se odnose, kako na individualni položaj i osobne okolnosti podnositelja zahtjeva, tako i na opću situaciju u zemlji podrijetla, prije nego što se utvrdi koji se oblik ozbiljne nepravde i takvih okolnosti mogu potkrijepiti.

17 Sud koji je uputio zahtjev u tom pogledu smatra da je polazišna točka ocjene postojanja stvarne opasnosti od ozbiljne nepravde potreba zaštite podnositelja zahtjeva i da prvo tumačenje članka 15. Direktive 2011/95, sažeto u prethodnoj točki, dovodi do praznine u zaštiti koju pruža ta odredba, čime se sustavu supsidijarne zaštite koji se njome predviđa oduzima koristan učinak. Drugo tumačenje tog članka 15., sažeto u prethodnoj točki, u skladu je sa strukturom te direktive i ciljevima koji se njome žele postići, kao i sa sudskom praksom Europskog suda za ljudska prava o tumačenju članka 3. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, potpisane u Rimu 4. studenoga 1950. (u daljnjem tekstu: EKLJP), koju treba uzeti u obzir prilikom tumačenja članka 4. Povelje, na temelju njezina članka 52. stavka 3.

18 Nadalje, sud koji je uputio zahtjev traži od Suda da pojasni način na koji razloge koji se odnose na osobne okolnosti podnositelja zahtjeva, kako su utvrđeni u presudi od 17. veljače 2009., Elgafaji (C-465/07, EU:C:2009:94), treba uzeti u obzir prilikom ocjene izvršene s obzirom na članak 15. točku (c) Direktive 2011/95. U tom kontekstu, taj sud želi, među ostalim, da Sud pojasni prekoračuje li uzimanje u obzir individualnog položaja i osobnih okolnosti podnositelja zahtjeva za međunarodnu zaštitu uvjet individualizacije, kako proizlazi iz presude ESLJP-a od 17. srpnja 2008., NA. protiv Ujedinjene Kraljevine (CE:ECHR:2008:0717JUD002590407, t. 115.), odnosno mogu li individualne okolnosti različite od same činjenice da dolazi s područja na kojem se događaju „najekstremniji slučajevi općeg nasilja", u smislu potonje presude, potkrijepiti strah od ozbiljne nepravde određene u toj odredbi.

19 U slučaju potvrdnog odgovora, sud koji je uputio zahtjev traži od Suda da navede treba li uzeti u obzir, s jedne strane, osobne čimbenike ili opasnost od toga da osoba bude žrtva „kažnjivog nasilja" zbog situacije općeg nasilja i, s druge strane, individualne okolnosti koje nisu osobne, poput obavljanja određenih profesija i/ili mjesta obavljanja tih profesija, ili činjenice da osoba mora doći na određena mjesta kako bi koristila osnovne usluge.

20 Taj sud također želi znati kako, prilikom ocjene postojanja ozbiljne nepravde u smislu tog članka 15. točaka (a) i (b), treba uzeti u obzir razinu općeg nasilja u zemlji podrijetla podnositelja zahtjeva, kako je navedena u članku 15. točki (c) Direktive 2011/95. Konkretno, on želi znati primjenjuje li se obrnuta veza između sposobnosti podnositelja zahtjeva da dokaže da je posebno pogođen zbog elemenata svojstvenih njegovim osobnim okolnostima i stupnja općeg nasilja koji je potreban kako bi mogao ostvariti supsidijarnu zaštitu, što proizlazi iz sudske prakse proizašle iz presude od 17. veljače 2009., Elgafaji (C-465/07, EU:C:2009:94, t. 39.), i na ocjenu ozbiljne nepravde iz navedenog članka 15. točke (b) ako postoji visoka razina općeg nasilja u državi podrijetla podnositelja zahtjeva, ali ona sama po sebi nije dovoljna da opravda odobravanje supsidijarne zaštite.

21 Naposljetku, sud koji je uputio zahtjev želi znati treba li prilikom ocjene zahtjeva za supsidijarnu zaštitu uzeti u obzir humanitarno stanje, koje je, za razliku od onoga u predmetu u kojem je donesena presuda od 18. prosinca 2014., M'Bodj (C-542/13, EU:C:2014:2452), izravna ili neizravna posljedica nasilja koje je počinio počinitelj ozbiljne nepravde u okviru međunarodnog ili unutarnjeg oružanog sukoba i koje može dovesti do povrede članka 1., članka 4. i članka 19. stavka 2. Povelje. Taj sud u tom pogledu pojašnjava da upućuje, kako na humanitarno stanje koje je namjerno prouzročio počinitelj ozbiljne nepravde, tako i na ono koje je uzrokovano ravnodušnošću takvog počinitelja u pogledu posljedica oružanog sukoba za civilno stanovništvo.

22 U tim je okolnostima rechtbank Den Haag, zittingsplaats 's-Hertogenbosch (Sud u Haagu, stalna služba u 's-Hertogenboschu) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

„1. Treba li članak 15. Direktive 2011/95 u vezi s njezinim člankom 2. točkom (g) i člankom 4. te člankom 4. i člankom 19. stavkom 2. [Povelje] tumačiti na način da se prilikom razmatranja potrebe podnositelja zahtjeva za supsidijarnom zaštitom svi odgovarajući elementi koji se odnose kako na individualni položaj i osobne okolnosti podnositelja zahtjeva tako i na opću situaciju u zemlji podrijetla uvijek moraju ispitati i ocijeniti u cjelini i uzimajući u obzir njihovu međusobnu povezanost prije nego što se utvrdi koji se oblik ozbiljne nepravde od kojeg se strahuje može dokazati na temelju tih elemenata?

2. Je li u slučaju niječnog odgovora na prvo pitanje ocjena individualnog položaja i osobnih okolnosti podnositelja zahtjeva u okviru ocjene u skladu s člankom 15. točkom (c) Direktive 2011/95, u vezi s kojima je Sud već pojasnio da se u tom pogledu trebaju uzeti u obzir, iscrpnija od ispitivanja s obzirom na zahtjev individualizacije u smislu presude Europskog suda za ljudska prava [od 17. srpnja 2008.] u predmetu NA. protiv Ujedinjene Kraljevine [(CE:ECHR:2008:0717JUD002590407)? Mogu li se ti elementi uzeti u obzir u okviru istog zahtjeva za supsidijarnu zaštitu prilikom ocjene na temelju kako članka 15. točke (b) tako i članka 15. točke (c) Direktive [2011/95]?

3. Treba li članak 15. Direktive 2011/95 tumačiti na način da se u okviru ocjene potrebe za supsidijarnom zaštitom takozvana ‚klizna' ljestvica, u pogledu koje je Sud već pojasnio da se treba primijeniti prilikom ocjene navodnog straha od ozbiljne nepravde u smislu članka 15. točke (c) [te direktive], mora primijeniti i prilikom ocjene navodnog straha od ozbiljne nepravde u smislu [njezina] članka 15. točke (b)?

4. Treba li članak 15. Direktive [2011/95] u vezi s člancima 1. i 4. te člankom 19. stavkom 2. [Povelje] tumačiti na način da se humanitarno stanje koje je (ne)izravna posljedica djelovanja i/ili propusta počinitelja ozbiljne nepravde mora uzeti u obzir prilikom ocjene je li podnositelju zahtjeva potrebna supsidijarna zaštita?"

23 Odlukom predsjednika Suda od 8. travnja 2022. postupak u ovom predmetu prekinut je na temelju članka 55. stavka 1. točke (b) Poslovnika Suda do donošenja odluke kojom se okončava postupak u predmetu C-579/20, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Pojam ozbiljnih i individualnih prijetnji).

24 Nakon povlačenja zahtjeva za prethodnu odluku u tom predmetu i njegova brisanja rješenjem od 18. svibnja 2022., Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Pojam ozbiljnih i individualnih prijetnji), postupak u ovom predmetu slijedom toga nastavljen je 20. svibnja 2022 (C-579/20, EU:C:2022:416).

Zahtjev za ubrzani postupak

25 Sud koji je uputio zahtjev zatražio je da se o ovom zahtjevu za prethodnu odluku odluči u ubrzanom postupku, u skladu s člankom 105. Poslovnika.

26 U prilog svojem zahtjevu taj je sud u biti istaknuo da se, iako tužitelji ostvaruju pravo na zakonit boravak do donošenja konačne odluke u glavnom postupku, maloljetna djeca osoba X i Y nalaze u nesigurnoj situaciji. U tom je pogledu navedeni sud naveo da je petero od šestero maloljetne djece osoba X i Y primalo pomoć u obrazovanju od 22. travnja 2020. i da je razvoj i odrastanje te djece bio ozbiljno ugrožen u opasnom i nestabilnom obrazovnom kontekstu, u kojem su bila svjedoci i žrtve napada te su patila od osjećaja emocionalnog i fizičkog napuštanja. Osim toga, sud koji je uputio zahtjev naglasio je da, prema mišljenju osoba X i Y, kontekst nesigurnosti o kojem je riječ također proizlazi iz duljine trajanja postupka o kojem je riječ u glavnom postupku, kao i iz neizvjesnosti u pogledu njegova ishoda.

27 Članak 105. stavak 1. Poslovnika predviđa da na zahtjev suda koji je uputio zahtjev za prethodnu odluku ili, iznimno, po službenoj dužnosti, predsjednik Suda može, kad priroda predmeta zahtijeva postupanje u kratkim rokovima, nakon što sasluša suca izvjestitelja i nezavisnog odvjetnika, odlučiti da se o tom zahtjevu, iznimno od odredaba tog poslovnika, odluči u ubrzanom postupku.

28 U ovom je slučaju predsjednik Suda 20. svibnja 2022., nakon što je saslušao suca izvjestitelja i nezavisnog odvjetnika, odlučio odbiti zahtjev iz točke 25. ove presude.

29 Naime, valja podsjetiti na to da je ubrzani postupak postupovni instrument čija je svrha odgovoriti na izvanrednu hitnu situaciju (presuda od 13. srpnja 2023., Azienda Ospedale-Università di Padova, C-765/21, EU:C:2023:566, t. 26. i navedena sudska praksa).

30 Međutim, sud koji je uputio zahtjev nije dostavio sve elemente koji omogućuju ocjenu postojanja takve izvanredne situacije i, osobito, opasnosti koje bi uslijedile ako bi o tom pitanju bilo odlučeno u redovnom postupku. Iako je taj sud naveo opasnosti za razvoj maloljetne djece osoba X i Y koje proizlaze iz obiteljskog, društvenog i obrazovnog konteksta u kojem se nalaze, on ipak nije dokazao da postoji veza između trajanja postupka pred Sudom i produljenja situacije nesigurnosti u kojoj bi se nalazila ta djeca. Usto, navedeni sud nije izložio ni razloge zbog kojih bi primjena ubrzanog postupka na ovaj predmet omogućila izbjegavanje takvih opasnosti ili rješavanje takvog stanja nesigurnosti, s obzirom na to da pravna nesigurnost koja utječe na navedenu djecu u pogledu ishoda postupka o kojem je riječ u glavnom postupku ne može sama po sebi opravdati primjenu ubrzanog postupka (vidjeti, u tom smislu, rješenje predsjednika Suda od 27. lipnja 2016., S., C-283/16, EU:C:2016:482, t. 11. i navedenu sudsku praksu).

31 Osim toga, iako sam po sebi nije odlučujući, važan vremenski razmak koji je protekao između, s jedne strane, podnošenja zahtjeva za međunarodnu zaštitu tužiteljâ i odluka državnog tajnika o odbijanju tih zahtjeva i, s druge strane, upućivanja ovog zahtjeva za prethodnu odluku, ne ide u prilog donošenju odluke o tom zahtjevu za prethodnu odluku u ubrzanom postupku (vidjeti u tom smislu rješenje predsjednika Suda od 27. lipnja 2016., S., C-283/16, EU:C:2016:482, t. 12.).

O prethodnim pitanjima

Uvodna očitovanja

32 Prije nego što se odgovori na postavljena pitanja, najprije valja podsjetiti na to da, s obzirom na to da je Direktiva 2011/95 donesena, među ostalim, na temelju članka 78. stavka 2. točke (b) UFEU-a, ona ima za cilj, među ostalim, uspostaviti jedinstven sustav supsidijarne zaštite. U tom pogledu, iz uvodnih izjava 12. i 34. te direktive proizlazi da je jedan od njezinih glavnih ciljeva osigurati da sve države članice primjenjuju zajedničke kriterije za utvrđivanje osoba kojima je zaista potrebna međunarodna zaštita, nudeći im primjeren status (vidjeti, u tom smislu, presude od 23. svibnja 2019., Bilali, C-720/17, EU:C:2019:448, t. 35. i navedenu sudsku praksu i od 10. lipnja 2021., Bundesrepublik Deutschland (Pojam „ozbiljna i individualna prijetnja”), C-901/19, EU:C:2021:472, t. 22. i 34.).

33 Nadalje, iz članka 18. Direktive 2011/95 – u vezi s definicijom pojma „osoba koja ispunjava uvjete za supsidijarnu zaštitu”, sadržanog u članku 2. točki (f) te direktive, i onom izraza „status supsidijarne zaštite”, sadržanog u njezinu članku 2. točki (g) – proizlazi da status supsidijarne zaštite iz navedene direktive načelno treba odobriti svakom državljaninu treće zemlje ili osobi

bez državljanstva kojoj, u slučaju vraćanja u državu njezina podrijetla ili prethodnog uobičajenog boravišta, prijeti stvarna opasnost od ozbiljne nepravde u smislu članka 15. iste direktive (presuda od 10. lipnja 2021., Bundesrepublik Deutschland (Pojam „ozbiljna i individualna prijetnja”), C-901/19, EU:C:2021:472, t. 23. i navedena sudska praksa).

34 Naposljetku, Direktiva 2011/95 s učinkom od 21. prosinca 2013. stavila je izvan snage i zamijenila Direktivu Vijeća 2004/83/EZ od 29. travnja 2004. o minimalnim standardima za kvalifikaciju i status državljana treće zemlje ili osoba bez državljanstva kao izbjeglica ili osoba kojima je na drugi način potrebna međunarodna zaštita te o sadržaju odobrene zaštite (SL 2004., L 304, str. 12.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 12., str. 64.). Međutim, budući da ta promjena pravnog pravila nije dovela ni do kakve izmjene pravnog sustava priznavanja supsidijarne zaštite, čak ni u pogledu numeriranja predmetnih odredbi, sudska praksa koja se odnosi na Direktivu 2004/83 relevantna je za tumačenje Direktive 2011/95. Konkretno, budući da je tekst članka 15. Direktive 2011/95 istovjetan tekstu članka 15. Direktive 2004/83, sudska praksa koja se odnosi na tu drugu odredbu može se primijeniti na prvu odredbu (vidjeti, u tom smislu, presudu od 10. lipnja 2021., Bundesrepublik Deutschland (Pojam „ozbiljna i individualna prijetnja”), C-901/19, EU:C:2021:472, t. 24.).

Prvo pitanje

35 Svojim prvim pitanjem sud koji je uputio zahtjev pita treba li članak 15. Direktive 2011/95 tumačiti na način da su, kako bi utvrdila može li podnositelj zahtjeva za međunarodnu zaštitu ostvariti supsidijarnu zaštitu, nadležna nacionalna tijela obvezna ispitati sve odgovarajuće elemente koji se odnose, kako na individualni položaj, tako i na osobne okolnosti podnositelja zahtjeva i na opću situaciju u zemlji podrijetla, prije nego što utvrde koja se vrsta ozbiljne nepravde može dokazati na temelju tih elemenata.

36 Kao prvo, valja istaknuti da taj članak 15. predviđa tri vrste „ozbiljne nepravde” koje mogu opravdati odobravanje supsidijarne zaštite osobi koja bi u slučaju vraćanja u svoju državu podrijetla ili državu u kojoj je imala uobičajeno boravište bila izložena stvarnoj opasnosti da će ih pretrpjeti.

37 Što se tiče, kao prvo, razloga iz točke (a) navedenog članka 15., to jest opasnosti od „smrtne kazne ili smaknuća” i njegove točke (b), odnosno opasnosti od „mučenja ili nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja”, takve „ozbiljne nepravde” obuhvaćaju situacije u kojima je podnositelj zahtjeva za supsidijarnu zaštitu posebno izložen opasnosti od nepravde određene vrste, budući da pretpostavlja jasan stupanj individualizacije (presude od 17. veljače 2009., Elgafaji, C-465/07, EU:C:2009:94, t. 32. i 38. i od 10. lipnja 2021., Bundesrepublik Deutschland (Pojam „ozbiljna i individualna prijetnja”), C-901/19, EU:C:2021:472, t. 25. i navedena sudska praksa).

38 Iz toga slijedi da odobravanje supsidijarne zaštite na temelju članka 15. točaka (a) i (b) Direktive 2011/95 pretpostavlja da postoje ozbiljni i opravdani razlozi za vjerovati da bi podnositelj zahtjeva, ako bi bio vraćen u svoju državu podrijetla ili u državu u kojoj je imao uobičajeno boravište, bio posebno i individualno izložen stvarnoj opasnosti od smrtne kazne, smaknuća, mučenja ili nečovječnog i ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja.

39 Ipak, prilikom procjene postojanja takve opasnosti također treba ispitati elemente koji se odnose na opću situaciju države o kojoj je riječ, među kojima su osobito oni koji se odnose na opću razinu nasilja i nesigurnosti u toj zemlji. Naime, takav opći kontekst omogućuje da se preciznije ocijeni opseg u kojem je podnositelj zahtjeva stvarno izložen opasnosti trpljenja ozbiljne nepravde definirane u članku 15. točki (a) ili (b) Direktive 2011/95.

40 Kao drugo, kad je riječ o nepravdi koja je utvrđena u članku 15. točki (c) te direktive, koju čini „ozbiljna i individualna prijetnja životu ili osobi" podnositelja zahtjeva, valja istaknuti da ta odredba obuhvaća opasnost od „općenitije" nepravde od onih iz istog članka točaka (a) i (b). To se, općenitije, odnosi na „prijetnj[u] […] životu ili osobi" civila, a ne na određeno nasilje. Osim toga, te su prijetnje svojstvene općoj situaciji oružanog sukoba koja uzrokuje „opće nasilje", što podrazumijeva da se ono može proširiti na osobe neovisno o njihovim osobnim okolnostima i identitetu, ako takvo nasilje dosegne tako visoku razinu da postoje ozbiljni i utvrđeni razlozi za vjerovanje da bi civil vraćen u dotičnu zemlju ili, ovisno o okolnostima, u dotičnu regiju samom činjenicom svoje prisutnosti na njezinu području bio u stvarnoj opasnosti da pretrpi navedene prijetnje (vidjeti, u tom smislu, presudu od 10. lipnja 2021., Bundesrepublik Deutschland (Pojam „ozbiljna i individualna prijetnja"), C-901/19, EU:C:2021:472, t. 26. i 28. i navedenu sudsku praksu).

41 Iz toga slijedi da, u okviru iznimne situacije, poput one opisane u prethodnoj točki ove presude, utvrđenje postojanja opasnosti od „ozbiljne i individualne prijetnje" u smislu članka 15. točke (c) Direktive 2011/95 ne ovisi o uvjetu da podnositelj zahtjeva podnese dokaz da je konkretno pogođen zbog elemenata svojstvenih svojim osobnim okolnostima (vidjeti, u tom smislu, presude od 17. veljače 2009., Elgafaji, C-465/07, EU:C:2009:94, t. 43. i od 10. lipnja 2021., Bundesrepublik Deutschland (Pojam „ozbiljna i individualna prijetnja"), C-901/19, EU:C:2021:472, t. 27.).

42 Međutim, u drugim manje iznimnim slučajevima čini se da su relevantni elementi koji se odnose na individualni položaj i osobne okolnosti podnositelja zahtjeva. Stoga, što je podnositelj zahtjeva sposobniji pokazati da je posebice pogođen zbog elemenata svojstvenih njegovu individualnom položaju i osobnim okolnostima, to će biti potreban niži stupanj općeg nasilja kako bi mogao uživati supsidijarnu zaštitu na temelju članka 15. točke (c) Direktive 2011/95 (vidjeti, u tom smislu, presude od 17. veljače 2009., Elgafaji, C-465/07, EU:C:2009:94, t. 39. i od 30. siječnja 2014., Diakité, C-285/12, EU:C:2014:39, t. 31.).

43 Iz toga slijedi da članak 15. Direktive 2011/95 treba tumačiti na način da i okolnosti koje se odnose na opću situaciju u državi podrijetla, osobito na opću razinu nasilja i nesigurnosti u toj zemlji, tako i one koje se odnose na individualni položaj i osobne okolnosti podnositelja zahtjeva, mogu biti odgovarajući elementi za procjenu svakog zahtjeva za supsidijarnu zaštitu od strane nadležnog nacionalnog tijela, neovisno o konkretnoj vrsti ozbiljne nepravde u smislu tog članka 15. koja je predmet takve procjene.

44 U tom pogledu, valja još naglasiti da, iako svaka vrsta ozbiljne nepravde iz točaka (a) do (c) članka 15. Direktive 2011/95 predstavlja samostalan razlog za priznavanje supsidijarne zaštite, čiji uvjeti moraju biti u potpunosti ispunjeni kako bi se ta zaštita priznala, ipak je činjenica da, kao što je to u biti istaknuo nezavisni odvjetnik u točkama 30., 40. i 41. svojeg mišljenja, taj članak ne uspostavlja hijerarhiju između tih različitih vrsta ozbiljne nepravde i ne nalaže nikakav redoslijed prilikom ocjene postojanja stvarne opasnosti od trpljenja neke od tih ozbiljnih nepravdi. Naime, s jedne strane, iz istog zahtjeva za međunarodnu zaštitu može se zaključiti da postoji opasnost da će

podnositelj zahtjeva biti izložen više vrsta ozbiljne nepravde u slučaju povratka u svoju zemlju podrijetla ili u zemlju u kojoj je imao svoje uobičajeno boravište. S druge strane, isti element može poslužiti kao dokaz postojanja stvarne opasnosti od trpljenja više ozbiljnih nepravdi.

45 Kao drugo, tumačenje članka 15. Direktive 2011/95, navedeno u točki 43. ove presude, potkrijepljeno je normativnim kontekstom tog članka 15.

46 U tom pogledu, iz članka 4. te direktive, koji se nalazi u njezinu poglavlju II., koje se odnosi na „[p]rocjenu zahtjeva za međunarodnu zaštitu”, koji se stoga primjenjuje, kako na zahtjeve za priznavanje statusa izbjeglice, tako i na zahtjeve za dobivanje supsidijarne zaštite u smislu navedene direktive, proizlazi da se procjena činjenica i okolnosti koje potkrjepljuju zahtjev za međunarodnu zaštitu odvija u dvjema različitim fazama. Prva se faza odnosi na utvrđenje činjeničnih okolnosti koje mogu biti dokazi osnovanosti zahtjeva, dok se druga faza odnosi na pravnu ocjenu tih dokaza te uključuje odluku o tome jesu li, s obzirom na okolnosti određenog predmeta, ispunjene materijalne pretpostavke za odobravanje međunarodne zaštite propisane u članku 15. iste direktive (vidjeti, u tom smislu, presudu od 3. ožujka 2022., Secretary of State for the Home Department (Status izbjeglice osobe bez državljanstva palestinskog podrijetla), C-349/20, EU:C:2022:151, t. 63. i navedenu sudsku praksu).

47 Iako, na temelju članka 4. stavka 1. Direktive 2011/95, države članice mogu zahtijevati da podnositelj zahtjeva tijekom prve od tih faza što je prije moguće dostavi sve potrebne elemente kojima će potkrijepiti svoj zahtjev za međunarodnu zaštitu, tijela država članica ipak moraju, prema potrebi, aktivno surađivati s podnositeljem zahtjeva kako bi utvrdila i upotpunila odgovarajuće elemente zahtjeva, s obzirom na to da je tim tijelima, usto, često lakše nego podnositelju zahtjeva pristupiti određenim vrstama dokumenata (vidjeti u tom smislu presudu od 3. ožujka 2022., Secretary of State for the Home Department (Status izbjeglice osobe bez državljanstva palestinskog podrijetla), C-349/20, EU:C:2022:151, t. 64. i navedenu sudsku praksu), pri čemu, ako neke izjave podnositelja zahtjeva nisu potkrijepljene dokumentacijom ili drugim dokazima, tim izjavama ne treba potvrda ako su ispunjeni kumulativni uvjeti utvrđeni u članku 4. stavku 5. točkama (a) do (e) te direktive (presuda od 2. prosinca 2014., A i dr., C-148/13 do C-150/13, EU:C:2014:2406, t. 58.).

48 Slijedom toga, kao što je to nezavisni odvjetnik smatrao u točkama 34. i 41. svojeg mišljenja, nacionalno tijelo nadležno za procjenu zahtjeva za međunarodnu zaštitu dužno je tijekom prve faze te procjene ispitati sve relevantne činjenične okolnosti konkretnog slučaja koje mogu predstavljati dokaze, prije nego što u drugoj fazi navedene procjene utvrdi koja se vrsta ozbiljne nepravde, koja je definirana u članku 15. te direktive, eventualno može potkrijepiti, a da se pritom ne mogu isključiti elementi koji su potencijalno odgovarajući za procjenu tog zahtjeva samo zato što ih je podnositelj zahtjeva iznio u prilog samo jednoj vrsti ozbiljne nepravde definirane u tom članku 15.

49 Nadalje, iz članka 4. stavka 3. navedene direktive proizlazi da se među odgovarajućim elementima koje to tijelo mora uzeti u obzir prilikom procjene svakog zahtjeva za međunarodnu zaštitu nalaze, među ostalim, kako „sve odgovarajuće činjenice koje se odnose na zemlju podrijetla” u smislu točke (a) te odredbe, tako i „individualni položaj i osobne okolnosti podnositelja zahtjeva” u smislu njezine točke (c).

50 Tako je Sud presudio da, iako se zahtjev za međunarodnu zaštitu podnesen na temelju članka 15. točke (c) iste direktive ne poziva na elemente koji se odnose na položaj podnositelja zahtjeva, iz njezina članka 4. stavka 3. proizlazi da takav zahtjev treba biti predmet individualne procjene, za

koju treba uzeti u obzir čitav niz elemenata navedenih u toj odredbi, u okviru sveobuhvatnog razmatranja svih relevantnih okolnosti predmetnog slučaja (vidjeti, u tom smislu, presudu od 10. lipnja 2021., Bundesrepublik Deutschland (Pojam „ozbiljna i individualna prijetnja”), C-901/19, EU:C:2021:472, t. 40. i 41.).

51 Osim toga, na temelju članka 4. stavka 4. Direktive 2011/95, činjenica da je podnositelj zahtjeva već bio izložen proganjanju ili ozbiljnoj nepravdi ili izravnim prijetnjama takvim proganjanjem ili nepravdom načelno može predstavljati ozbiljnu naznaku za tužiteljev osnovani strah od trpljenja ozbiljne nepravde, tako da se te okolnosti koje se odnose na osobne okolnosti podnositelja zahtjeva uvijek moraju uzeti u obzir prilikom procjene postojanja stvarne opasnosti od trpljenja bilo kakve ozbiljne nepravde, kako je definirana u članku 15. iste direktive.

52 Naposljetku, zahtjev da se provede procjena zahtjeva za međunarodnu zaštitu uzimajući u obzir sve odgovarajuće elemente, među kojima su oni navedeni u točki 49. ove presude, i da se aktivno surađuje s podnositeljem zahtjeva u tu svrhu, potvrđen je u članku 8. stavku 2. te direktive (vidjeti, u tom smislu, presudu od 22. studenoga 2012., M., C-277/11, EU:C:2012:744, t. 67.), s obzirom na to da obvezuje nadležna nacionalna tijela da prilikom ispitivanja ima li podnositelj zahtjeva za međunarodnu zaštitu pristup zaštiti od, među ostalim, svake vrste ozbiljne nepravde u dijelu zemlje podrijetla, u skladu sa stavkom 1. te odredbe, uzmu u obzir, kako opće uvjete u tom dijelu zemlje, tako i osobne okolnosti podnositelja zahtjeva.

53 Kao treće i posljednje, tumačenje članka 15. Direktive 2011/95 navedeno u točkama 43. i 48. ove presude u skladu je s ciljevima koji se nastoje postići tom direktivom, kako su navedeni u točki 32. ove presude. Naime, razmatranje zahtjeva za međunarodnu zaštitu koje ne uzima u obzir sve relevantne okolnosti konkretnog slučaja, a osobito sve elemente navedene u članku 4. stavku 3. te direktive, prije nego što se utvrdi vrsta ozbiljne nepravde definirane u njezinu članku 15. koju bi ti elementi eventualno mogli potkrijepiti, dovelo bi do povrede obveze koju navedena direktiva nameće državama članicama da utvrde osobe kojima je zaista potrebna ta zaštita (vidjeti, u tom smislu, presudu od 10. lipnja 2021., Bundesrepublik Deutschland (Pojam „ozbiljna i individualna prijetnja”), C-901/19, EU:C:2021:472, t. 44.).

54 Takvo je tumačenje, osim toga, u skladu s člankom 4. i člankom 19. stavkom 2. Povelje, koji se odnose na zabranu mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja, odnosno na zaštitu u slučaju udaljavanja, protjerivanja ili izručenja, na koje se poziva sud koji je uputio zahtjev. Međutim, u tom pogledu valja primijetiti da, iako se temeljna prava zajamčena tim odredbama moraju poštovati prilikom provedbe Direktive 2011/95 i stoga i prilikom procjene zahtjeva za supsidijarnu zaštitu u pogledu njezina članka 15., navedene odredbe ne daju, u okviru odgovora na ovo prethodno pitanje, posebne dodatne naznake u pogledu dosega zahtjeva za sustavno ispitivanje svih odgovarajućih elemenata koji se odnose, kako na individualni položaj i osobne okolnosti podnositelja zahtjeva, tako i na opću situaciju u zemlji podrijetla, prilikom takve procjene (vidjeti, po analogiji, presude od 25. srpnja 2018., Alheto, C-585/16, EU:C:2018:584, t. 129. i od 4. listopada 2018., Ahmedbekova, C-652/16, EU:C:2018:801, t. 64.).

55 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na prvo pitanje valja odgovoriti tako da članak 15. Direktive 2011/95 treba tumačiti na način da su, kako bi utvrdila može li podnositelj zahtjeva za međunarodnu zaštitu ostvariti supsidijarnu zaštitu, nadležna nacionalna tijela obvezna ispitati sve odgovarajuće elemente, koji se odnose, kako na individualni položaj, tako i na osobne okolnosti podnositelja zahtjeva i na opću situaciju u zemlji podrijetla, prije nego što utvrde koja se vrsta ozbiljne nepravde može dokazati na temelju tih elemenata.

Drugo pitanje

56 Drugo pitanje postavljeno je samo u slučaju da odgovor na prvo pitanje bude niječan. S obzirom na navedeno, iako odgovor na drugi dio drugog pitanja proizlazi, naime, iz potvrdnog odgovora na prvo pitanje, u smislu da se okolnosti koje se odnose na individualni položaj i osobne okolnosti podnositelja zahtjeva mogu pokazati relevantnima za razmatranje osnovanosti zahtjeva za međunarodnu zaštitu s obzirom na članak 15. točku (b) i članak 15. točku (c) Direktive 2011/95, ostaje činjenica da je prvi dio drugog pitanja i dalje relevantan.

57 Naime, sud koji je uputio zahtjev želi znati treba li nadležno nacionalno tijelo, kako bi ocijenilo postojanje stvarne opasnosti od „ozbiljne i individualne prijetnje životu ili osobi" u smislu članka 15. točke (c) te direktive, uzeti u obzir, među različitim odgovarajućim elementima koji se odnose na individualni položaj i osobne okolnosti podnositelja zahtjeva, dodatne elemente u odnosu na samu okolnost da podnositelj zahtjeva dolazi iz područja određene zemlje u kojoj se događaju „najekstremniji slučajevi općeg nasilja" u smislu sudske prakse Europskog suda za ljudska prava, osobito njegove presude od 17. srpnja 2008., NA. protiv Ujedinjene Kraljevine (CE:ECHR:2008:0717JUD 002590407, t. 115.), odnosno iz područja u kojem stupanj nasilja doseže takvu razinu da protjerivanje osobe u tu zemlju predstavlja povredu zabrane mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja zajamčene člankom 3. EKLJP-a.

58 U tim okolnostima, valja smatrati da svojim drugim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 15. točku (c) Direktive 2011/95 tumačiti na način da, kako bi se ocijenilo postojanje stvarne opasnosti od trpljenja ozbiljne nepravde, kako je definirana u toj odredbi, nadležno nacionalno tijelo mora moći uzeti u obzir elemente koji se odnose na individualni položaj i osobne okolnosti podnositelja zahtjeva koji su različiti od same okolnosti da dolazi iz područja određene zemlje u kojem se pojavljuju „najekstremniji slučajevi općeg nasilja", u smislu presude ESLJP-a od 17. srpnja 2008., NA. protiv Ujedinjene Kraljevine (CE:ECHR:2008:0717JUD002590407, t. 115.).

59 U tom pogledu, najprije valja istaknuti da je sudska praksa Europskog suda za ljudska prava načelno relevantna za tumačenje članka 15. Direktive 2011/95. Naime, s jedne strane, iz članka 6. stavka 3. UEU-a proizlazi da je temeljno pravo zajamčeno člankom 3. EKLJP-a dio općih načela prava Unije čije poštovanje osigurava Sud. Sudsku praksu Europskog suda za ljudska prava stoga treba uzeti u obzir pri tumačenju dosega tog prava u pravnom poretku Unije (vidjeti, u tom smislu, presudu od 17. veljače 2009., Elgafaji, C-465/07, EU:C:2009:94, t. 28.).

60 S druge strane, iz uvodne izjave 16. Direktive 2011/95 proizlazi da njezine odredbe treba tumačiti poštujući temeljna prava priznata Poveljom, među kojima osobito njezin članak 4. (vidjeti, u tom smislu, presudu od 24. travnja 2018., MP (Supsidijarna zaštita osobe koja je bila žrtva mučenja), C-353/16, EU:C:2018:276, t. 36.). Međutim, u skladu s člankom 52. stavkom 3. Povelje, kada prava zajamčena njezinim člankom 4. odgovaraju onima zajamčenima člankom 3. EKLJP-a, značenje i opseg primjene navedenih prava jednaki su onima iz navedenog članka 3. (vidjeti, u tom smislu, presudu od 22. studenoga 2022., Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Udaljavanje – Medicinski kanabis), C-69/21, EU:C:2022:913, t. 60. i navedenu sudsku praksu), što nije prepreka tomu da pravo Unije dodijeli širu zaštitu navedenim pravima. Prilikom tumačenja članka 4. Povelje stoga valja uzeti u obzir članak 3. EKLJP-a, kako ga tumači Europski sud za ljudska prava, kao minimalni prag zaštite (vidjeti, po analogiji, presudu od 22. lipnja 2023., K. B. i F. S. (Razmatranje po službenoj dužnosti u kaznenim stvarima), C-660/21, EU:C:2023:498, t. 41. i navedenu sudsku praksu).

61 Osim toga, iz Objašnjenja koja se odnose na Povelju o temeljnim pravima (SL 2007., C 303, str. 17.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 1., svezak 7., str. 120. i ispravak SL 2020., C 235, str. 11.), proizlazi da pravo iz njezina članka 19. stavka 2., u skladu s kojim nitko ne smije biti udaljen, protjeran ili izručen u državu u kojoj postoji ozbiljna opasnost da bude podvrgnut smrtnoj kazni, mučenju ili drugom nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju, uključuje relevantnu sudsku praksu Europskog suda za ljudska prava u vezi s člankom 3. EKLJP-a, kojem taj članak 19. stavak 2. u biti odgovara (vidjeti, u tom smislu, presude od 18. prosinca 2014., M'Bodj, C-542/13, EU:C:2014:2452, t. 38. i navedenu sudsku praksu kao i od 18. prosinca 2014., Abdida, C-562/13, EU:C:2014:2453, t. 47.). Ta je sudska praksa stoga relevantna i za tumačenje tog prava.

62 Ipak, Sud je već presudio da članak 15. točka (b) Direktive 2011/95 u biti odgovara članku 3. EKLJP-a. Nasuprot tomu, članak 15. točka (c) te direktive odredba je čiji se sadržaj razlikuje od sadržaja članka 3. EKLJP-a i čije tumačenje stoga treba izvršiti samostalno kako bi se, među ostalim, osiguralo područje primjene koje je svojstveno toj odredbi, uz poštovanje temeljnih prava zajamčenih Poveljom i EKLJP-om (vidjeti, u tom smislu, presudu od 17. veljače 2009., Elgafaji, C-465/07, EU:C:2009:94, t. 28. i 36.).

63 U tom pogledu, valja istaknuti da je točno da članak 15. točka (c) Direktive 2011/95 obuhvaća iznimnu situaciju u kojoj je stupanj općeg nasilja koje proizlazi iz unutarnjeg ili međunarodnog oružanog sukoba takav da postoje ozbiljni i utemeljeni razlozi za vjerovanje da bi civil kojeg se vrati u dotičnu zemlju ili regiju bio izložen stvarnoj opasnosti od trpljenja ozbiljne i individualne prijetnje svojem životu ili osobi samo zbog svoje prisutnosti na državnom području te zemlje ili regije.

64 Međutim, kao što je to istaknuto u točki 42. ove presude, ta odredba može obuhvatiti i druge situacije u kojima kombinacija, s jedne strane, stupnja općeg nasilja koji je niži od onog koji obilježava takvu iznimnu situaciju i, s druge strane, elemenata svojstvenih osobnim okolnostima podnositelja zahtjeva, može konkretizirati stvarnu opasnost od trpljenja ozbiljne i individualne prijetnje u smislu navedene odredbe.

65 Iz toga slijedi da u tim drugim situacijama elementi koji se odnose na individualni položaj i osobne okolnosti podnositelja zahtjeva koje nadležno nacionalno tijelo mora uzeti u obzir nužno nadilaze činjenicu da dolazi iz područja određene zemlje u kojoj se pojavljuju „najekstremniji slučajevi općeg nasilja", u smislu sudske prakse Europskog suda za ljudska prava, osobito njegove presude od 17. srpnja 2008., NA. protiv Ujedinjene Kraljevine (CE:ECHR:2008:0717JUD 002590407, t. 115.).

66 Stoga, iako je u potpunosti u skladu sa sudskom praksom Europskog suda za ljudska prava koja se odnosi na članak 3. EKLJP-a (vidjeti, u tom smislu, presudu od 17. veljače 2009., Elgafaji, C-465/07, EU:C:2009:94, t. 44.), tumačenjem članka 15. točke (c) Direktive 2011/95 koje je Sud dao podnositeljima zahtjeva za međunarodnu zaštitu odobrava se šira zaštita od one koju pruža navedeni članak 3.

67 S obzirom na pitanja koja je postavio sud koji je uputio zahtjev i koja su navedena u točki 19. ove presude, valja još pojasniti da popis odgovarajućih elemenata koji se odnose na individualni položaj i osobne okolnosti podnositelja zahtjeva iz članka 4. stavka 3. točke (c) te direktive nije taksativan, tako da u situacijama iz točke 64. ove presude nacionalno tijelo nadležno za odobravanje supsidijarne zaštite mora provesti ocjenu od slučaja do slučaja, uzimajući u obzir, prema potrebi, sve druge elemente koji se odnose na individualni položaj i osobne okolnosti

podnositelja zahtjeva koji bi mogli pridonijeti ostvarenju stvarne opasnosti od trpljenja ozbiljne nepravde kako je definirana u članku 15. točki (c) navedene direktive, uzimajući u obzir stupanj općeg nasilja u zemlji ili regiji o kojoj je riječ. U tom kontekstu, osobito se mogu smatrati odgovarajućima elementi svojstveni privatnom, obiteljskom ili profesionalnom životu podnositelja zahtjeva za koje se razumno može pretpostaviti da će povećati opasnost da će on pretrpjeti takvu ozbiljnu nepravdu u slučaju povratka u svoju zemlju podrijetla ili u zemlju u kojoj je imao svoje uobičajeno boravište.

68 Usto, na nadležnom je nacionalnom tijelu, kao što je to navedeno u točki 51. ove presude i u skladu s člankom 4. stavkom 4. Direktive 2011/95, da uzme u obzir okolnost da je podnositelj zahtjeva već bio izložen ozbiljnoj nepravdi ili je već bio pretrpio ozbiljne prijetnje u tom smislu, osim ako postoje opravdani razlozi za vjerovanje da se te ozbiljne nepravde neće ponoviti.

69 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na drugo pitanje valja odgovoriti tako da članak 15. točku (c) Direktive 2011/95 treba tumačiti na način da, kako bi se ocijenilo postojanje stvarne opasnosti od trpljenja ozbiljne nepravde, kako je definirana u toj odredbi, nadležno nacionalno tijelo mora moći uzeti u obzir elemente koji se odnose na individualni položaj i osobne okolnosti podnositelja zahtjeva koji su različiti od same okolnosti da dolazi iz područja određene zemlje u kojem se pojavljuju „najekstremniji slučajevi općeg nasilja”, u smislu presude ESLJP-a od 17. srpnja 2008., NA. protiv Ujedinjene Kraljevine (CE:ECHR:2008:0717JUD002590407, t. 115.).

Treće pitanje

70 Svojim trećim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 15. točku (b) Direktive 2011/95 tumačiti na način da intenzitet općeg nasilja koje vlada u zemlji podrijetla podnositelja zahtjeva može oslabiti zahtjev individualizacije ozbiljnih nepravdi utvrđenih tom odredbom.

71 U tom pogledu valja podsjetiti na to da, kao što je to istaknuto u točkama 37. do 42. ove presude, ozbiljna nepravda definirana u članku 15. točki (b) Direktive 2011/95 pretpostavlja jasan stupanj individualizacije.

72 Naime, kao što je to navedeno u točki 38. ove presude, nepravde koje se odnose na opasnost od „smrtne kazne ili smaknuća” i „mučenja ili nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja” iz članka 15. točaka (a) i (b) navedene direktive obuhvaćaju situacije u kojima je podnositelj zahtjeva za supsidijarnu zaštitu posebno i individualno izložen opasnosti od nepravde određene vrste.

73 Iako, kao što je to istaknuto u točki 39. ove presude, u takvim slučajevima treba ispitati i odgovarajuće elemente koji se odnose na opću situaciju države podrijetla podnositelja zahtjeva, među kojima su osobito oni koji se odnose na opću razinu nasilja i nesigurnosti u toj zemlji, postojanje razine nasilja i nesigurnosti, koliko god bila značajna, u navedenoj zemlji ipak ne može oslabiti doseg uvjeta prema kojem, kako bi postojala stvarna opasnost od ozbiljne nepravde, u smislu članka 15. točaka (a) i (b), Direktive 2011/95, treba dokazati, uzimajući obzir po potrebi razinu nasilja, da za podnositelja zahtjeva stvarno postoji opasnost da će u slučaju povratka u istu zemlju biti posebno i individualno izložen takvim nepravdama.

74 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na treće pitanje valja odgovoriti tako da članak 15. točku (b) Direktive 2011/95 treba tumačiti na način da intenzitet općeg nasilja koje vlada u zemlji podrijetla podnositelja zahtjeva ne može oslabiti zahtjev individualizacije ozbiljnih nepravdi utvrđenih tom odredbom.

Četvrto pitanje

75 Svojim četvrtim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 15. točku (c) Direktive 2011/95, u vezi s člankom 1., člankom 4. i člankom 19. stavkom 2. Povelje, tumačiti na način da se humanitarno stanje koje je (ne)izravna posljedica djelovanja i/ili propusta počinitelja ozbiljne nepravde prouzročene u okviru međunarodnog ili unutarnjeg oružanog sukoba mora uzeti u obzir prilikom procjene zahtjeva za međunarodnu zaštitu u smislu tog članka 15. točke (c).

76 Europska komisija tvrdi da je to pitanje nedopušteno, pri čemu u biti tvrdi da, s obzirom na elemente kojima se potkrjepljuju zahtjevi za međunarodnu zaštitu o kojima je riječ u glavnom postupku, odgovor na navedeno pitanje nije potreban za rješavanje spora u glavnom postupku i da, u svakom slučaju, odluka kojom se upućuje zahtjev za prethodnu odluku ne sadržava informacije i pojašnjenja potrebna u tu svrhu.

77 U skladu s ustaljenom sudskom praksom, iako pitanja o tumačenju prava Unije koja uputi nacionalni sud unutar pravnog i činjeničnog okvira koji utvrđuje pod vlastitom odgovornošću i čiju točnost Sud nije dužan provjeravati, uživaju presumpciju relevantnosti, ostaje činjenica da je postupak utvrđen člankom 267. UFEU-a instrument suradnje između Suda i nacionalnih sudova, zahvaljujući kojem Sud nacionalnim sudovima daje elemente za tumačenje prava Unije koji su im potrebni za rješavanje sporova koji se pred njima vode. Smisao prethodnog postupka nije davanje savjetodavnih mišljenja o općenitim ili hipotetskim pitanjima, nego stvarna potreba za učinkovitim rješavanjem spora. Kao što to proizlazi iz samog teksta članka 267. UFEU-a, zahtijevana prethodna odluka treba biti „potrebna” kako bi sudu koji je uputio zahtjev omogućila „[da] don[ese] presudu” u predmetu o kojem odlučuje (presuda od 14. svibnja 2020., Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság, C-924/19 PPU i C-925/19 PPU, EU:C:2020:367, t. 167. i navedena sudska praksa).

78 Stoga je ponajprije neophodno, kako je to određeno u članku 94. točki (a) Poslovnika, da zahtjev za prethodnu odluku sadržava sažeti prikaz relevantnih činjenica kako ih je utvrdio sud koji je uputio zahtjev ili barem prikaz činjeničnih okolnosti na kojima se temelje pitanja (presuda od 3. prosinca 2019., Iccrea Banca, C-414/18, EU:C:2019:1036, t. 28. i navedena sudska praksa).

79 U ovom slučaju, kao što je to istaknuto u točkama 11., 12. i 15. ove presude, među elementima kojima se potkrjepljuju zahtjevi za međunarodnu zaštitu o kojima je riječ u glavnom postupku, kako su ih istaknuli tužitelji i koje su utvrdili nadležno nacionalno tijelo i sud koji je uputio zahtjev, nalaze se činjenice koje se odnose na opću razinu nasilja i nesigurnosti u Libiji, teške životne uvjete u Tripoliju, kao i na „humanitarno stanje” koje iz toga proizlazi.

80 Međutim, iz navedenih elemenata, kako su navedeni u zahtjevu za prethodnu odluku, uopće ne proizlazi da je takvo humanitarno stanje izravna ili neizravna posljedica djelovanja i/ili propusta počinitelja ozbiljne nepravde prouzročene u okviru unutarnjeg ili međunarodnog oružanog sukoba u smislu članka 15. točke (c) Direktive 2011/95.

81 Osim toga, sud koji je uputio zahtjev nije naveo tko je počinitelj djelovanja i/ili propusta o kojima je riječ i u čemu se sastoje ta djelovanja i/ili ti propusti.

82 Iz toga slijedi da sud koji je uputio zahtjev nije u dostatnoj mjeri pokazao po čemu bi odgovor na četvrto pitanje bio potreban kako bi mu se omogućilo da riješi spor u glavnom postupku, niti je u dovoljnoj mjeri izložio činjenične podatke na kojima se to pitanje temelji.

83 U tim okolnostima četvrto pitanje treba proglasiti nedopuštenim.

Troškovi

84 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (četvrto vijeće) odlučuje:

1. **Članak 15. Direktive 2011/95/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 13. prosinca 2011. o standardima za kvalifikaciju državljana trećih zemalja ili osoba bez državljanstva za ostvarivanje međunarodne zaštite, za jedinstveni [status] izbjeglica ili osoba koje ispunjavaju uvjete za supsidijarnu zaštitu te sadržaj odobrene zaštite**

   treba tumačiti na način da su:

   kako bi utvrdila može li podnositelj zahtjeva za međunarodnu zaštitu ostvariti supsidijarnu zaštitu, nadležna nacionalna tijela obvezna ispitati sve odgovarajuće elemente koji se odnose, kako na individualni položaj, tako i na osobne okolnosti podnositelja zahtjeva i na opću situaciju u zemlji podrijetla, prije nego što utvrde koja se vrsta ozbiljne nepravde može dokazati na temelju tih elemenata.

2. **Članak 15. točku (c) Direktive 2011/95**

   treba tumačiti na način da:

   kako bi se ocijenilo postojanje stvarne opasnosti od trpljenja ozbiljne nepravde, kako je definirana u toj odredbi, nadležno nacionalno tijelo mora moći uzeti u obzir elemente koji se odnose na individualni položaj i osobne okolnosti podnositelja zahtjeva koji su različiti od same okolnosti da dolazi iz područja određene zemlje u kojem se pojavljuju „najekstremniji slučajevi općeg nasilja”, u smislu presude ESLJP-a od 17. srpnja 2008., NA. protiv Ujedinjene Kraljevine (CE:ECHR:2008:0717JUD002590407, t. 115.).

3. **Članak 15. točku (b) Direktive 2011/95**

   treba tumačiti na način da:

   intenzitet općeg nasilja koje vlada u zemlji podrijetla podnositelja zahtjeva ne može oslabiti zahtjev individualizacije ozbiljnih nepravdi utvrđenih tom odredbom.

Potpisi